

Informácie pre médiá

Odovzdávanie cien a prémie Literárneho fondu za novinársku tvorbu v roku 2018 a Ceny Romana Kaliského, Zichyho palác, 14.5.2019 o 11.00 hod.

Cena Romana Kaliského za významný prínos v oblasti žurnalistiky

Róbert Berenhaut

Výbor Sekcie pre žurnalistiku a novinársku fotografiu Literárneho fondu od roku 2016 udeľuje významnej osobnosti slovenskej žurnalistiky Cenu Romana Kaliského. Štvrtým laureátom sa stáva najstarší aktívny fotoreportér na Slovensku

Róbert Berenhaut.

Narodil sa v Bratislave-Petržalke. Hrdo sa však hlási ku Košiciam, kde žije. Po absolvovaní štyroch tried gymnázia, jedného ročníka obchodnej akadémie a absolvovaní vojenskej služby ho zamestnali v košickom obchode s textilom. Vtedy začal hrať basketbal. Rovnakou láskou ako šport je preňho aj fotografovanie. Absolvoval kurz fotoreportérov, ktorý organizoval Československý zväz novinárov v Prahe a Bratislave, pretože vtedy nik z fotoreportérov nemal kvalifikáciu. Stal sa fotoreportérom Východoslovenských novín, ale fotografoval všetko od politiky po šport. Spolupracoval aj s Pravdou a Štartom. Je nositeľom viacerých vyznamenaní.

Jeho najslávnejšia fotografia z roku 1968, z Čiernej nad Tisou, obletela svet.

Róbert Berenhaut si takto na ňu spomína: „Zákaz bol nielen fotografovať, ale aj písať o dejinnej udalosti, keď sa stretol Brežnev s našou straníckou a štátnou delegáciou na čele s Dubčekom, Svobodom, Černíkom a Smrkovským v Čiernej nad Tisou. Správu a fotografiu mala urobiť len štátna tlačová kancelária. Ja som sa však s kolegom vybral na miesto činu. Potajomky som vytiahol foťák z odstaveného auta, ukryl som ho pod oblečenie a rôznymi okľukami sme sa dostali na železničnú stanicu. Všade kontroly, stráže, dostali sme sa však na záchod, postavil som sa na vedro, na zavretú záchodovú misu, aby som lepšie videl a „cvakol“ som štyri zábery delegácií, ktoré vonku prechádzali do budovy naproti stanici. Fotografie prebrala spravodajská agentúra ČTK, od nej všetky svetové agentúry. Uverejnila ich tlač nielen u nás, ale na celom svete. Kuriózne je, že dva dni som neprišiel do roboty, bál som sa, že ma vyhodia, pretože som porušil zákaz fotografovania. Taký pokyn totiž z najvyšších straníckych miest ľahko mohol prísť.“

Robí báči však **oveľa radšej fotografoval vždy šport. Jeho najväčšou športovou láskou je košický Medzinárodný maratón mieru.** Má pravdepodobne najkomplexnejšiu fotodokumentáciu tohto športového podujatia. „Začal som v roku 1952. Nechýba mi ani fotografia Abebeho Bikilu, olympijského víťaza z Ríma 1960. Prvé filmy sa mi síce stratili, ale archivovaných mám 60 ročníkov. Podobne mám fotodokumentáciu zhruba polstoročia košického futbalu a v archíve nechýba ani tenis. Často pýtajú odo mňa zábery aj spred 50 rokov – do médií aj kníh.“

Výročná cena Literárneho fondu za novinársku tvorbu v roku 2018

Do súbehu bolo prihlásených spolu **134 súťažiacich s 296 príspevkami**. Výročné ceny boli udelené:

➤ kategória publicistika:

• podkategória tlač:

Jana Čavojská – za reportáže:

- Hra na vojakov
- Pivo namiesto zbraní
- Zakázané slovo

Plus 7 dní

Dobry výber zaujímavých, nevšedných tém. Podľa vyjadrenia poroty sa autorka nebojí „ostrých tém“ – slovenskí branci, – cesta po stopách Švejka za 1. svetovej vojny a posledná reportáž z utečeneckého tábora v Bangladéši. Autorka disponuje pozoruhodným rozprávačským štýlom. Fakty k reportážam zbierala doma i v zahraničí, aj v nebezpečných zónach vojnových konfliktov a v utečeneckých táboroch v Mjanmarsku. Svedčí o tom reportáž, v ktorej píše o tragických príbehoch jednotlivcov, ktorí ušli pred mučením, masakrom a smrťou, ale aj o politických súvislostiach.

Ak sa vybrala po stopách Švejka, dokonale musela poznať tvorbu Jaroslava Haška. V reportáži strieda svoje putovanie s cestou románového hrdinu. Poučná je aj reportáž o slovenských brancoch.

• podkategória internetové médiá

Katarína Kiššová – za reportáže

- Netrasie sa vám práčka? Možno je to vďaka práci Rómov z Matejoviec,
- Mladí lekári rozprávajú, s čím sa boria po štúdiu: platy nás zaujímajú až na štvrtom mieste

www.dennikn.sk

Katarína Kiššová uverejnila na internetovej stránke denníka N a poslala do súbehu tri zaujímavé príspevky. Dve reportáže a jeden rozhovor. Autorka si vybrala zaujímavé témy, porota ocenila najmä to, že vie postaviť reportáž tak, aby bola čítavá až do konca. Spracúva rozličné témy, zaujíma jasný postoj, ale nevnučuje ho čitateľovi – čo dnes považujeme skôr za vzácne.

V reportáži „Netrasie sa vám práčka?“ rozoberá predsudky zamestnávania Rómov. Na konkrétnych príkladoch dokumentuje pozitívne príklady pracovnej a sociálnej integrácie Rómov. Viaceré výpovede, viacero názorov, skúseností, výsledkom je dobre spracovaná „zaľudnená“ reportáž, ktorá splnila účel.

Rovnako dobre rozpracovala aj tému, čo trápi mladých lekárov. Platy sa umiestnili až na štvrtom mieste, no v médiách sa stále opakuje, že odchádzajú do zahraničia z finančných dôvodov. Autorka to opäť dokumentuje cez výpovede viacerých mladých lekárov, čo dokazuje, že fakty, ktoré nastolí v titulku reportáže sú pravdivé. Zaujímavý je aj rozhovor o rodovej výchove, námet čerpá z Čiech.

- **podkategória rozhlas:**

Soňa Gyarfašová

- Osudové osmičky, Príbeh na týždeň

RTVS, Rádio Slovensko

Relácia Osudové osmičky odznela v cykle Príbehy na týždeň. Je to ľudská kronika neľudských pomerov, sú to príbehy očami a zážitkami priamych účastníkov. V piatich tematických okruhoch približuje dramatické zlomové udalosti našich dejín i súčasnosti.

Autorka je známa svojim hlbokým zaujatím skúmať dejiny 20. storočia na osudoch ľudí, ktorí na vlastnej koži pocítili krutosť a násilie tohto obdobia. Mapuje príbehy ľudí, ktorí sa stali v období dvoch totalít (ľudáckej a komunistickej) nielen obeťami, ale aj aktívnymi odporcami a bojovníkmi proti nim. Pozornosť venuje aj zlomovým udalostiam, ktoré nahlodávali totalitnú moc (sviečková manifestácia). Je zberateľkou autentických rozhovorov s osobami, ktoré postupne odchádzajú z tohto sveta a bez vzácneho nasadenia autorky by ich hlas, prejav a osobnosť často zostali bez záznamu pre budúce generácie. Relácie sú spracované na vysokej profesionálnej úrovni a majú vysokú dokumentárnu hodnotu. Zachytávajú svedectvá mnohých aktérov doby a v budúcich rokoch môžu byť skvelým pramenným materiálom k syntetickým prácam o tomto období nielen rozhlasovým, ale aj historickým.

- **podkategória televízia:**

Miroslava Ondrejčíková – za reportáže

- Kauza domov dôchodcov 1
- Šmejdi inzeráty 2
- Šmejdi matrac, 3

TV Markíza

Autorka vyhľadáva a odvážne spracováva sociálne témy. Nadviazala tak na predchádzajúce príspevky s touto tematikou.

V príspevku Kauza domov dôchodcov upozornila na spoločensky veľmi závažný problém, ktorý sa stal v centre pre seniorov IRIS. Na základe výpovede bývalej zamestnankyne poukázala na otrasné zaobchádzanie s dôchodcami, keď vyučený kuchár v spolupráci s ošetrovatelkou, ktorá mala ukončenú len základnú školu zabezpečovali v centre IRIS zdravotnú starostlivosť o seniorov.

V príspevkoch Šmejdi sa venuje smutne známym i neznámym obchodníkom s podvodným tovarom. V plnej nahote zachytáva nekalé praktiky istej obchodnej mafie. Niť problémov postupne rozmotáva a nekompromisne i s dávkou postupnosti odkrýva podvody na starších, často naivných ľuďoch.

➤ **kategória spravodajstvo:**

- **v podkategórii tlač:**

- **cena nebola udelená**

- **v podkategórii internetové médiá:**

- cena nebola udelená

- **v podkategórii rozhlas:**

- cena nebola udelená

- **v podkategórii televízia:**

Andrej Bálint

- Falošný med
- Cesty z plastu
- Podozrivé dotácie

Správy RTVS

Autor príspevkov "Falošný med", "Cesty z plastu" a "Podozrivé dotácie" je v tvorivej súťaži Literárneho fondu nováčikom. Pri hľadaní tém preukázal redaktorskú profesionalitu. Všetky tri príspevky sú autorské, to znamená, že si ich Andrej Bálint sám našiel a aj spracoval. Na krátkej ploche, typickej pre spravodajský žáner, zhuťnil do konečného výsledku podstatné momenty z výroby kvalitných slovenských medov i falšovania tejto komodity, predstavil nový spôsob využitia plastov pri rekonštrukciách cestných kobercov a pri odhaľovaní podozrivých dotácií poukázal na nekalé praktiky. Porota ocenila vyváženosť všetkých troch príspevkov, ako aj spracovanie jednotlivých tém.

- **podkategória spravodajské agentúry:**

- cena nebola udelená

- **kategória novinárska fotografia:**

- cena nebola udelená

Mimoriadna cena Literárneho fondu za novinársku tvorbu v roku 2018:

- **kategória publicistika:**

- **podkategória tlač:**

- mimoriadna cena nebola udelená

- **podkategória internetové médiá:**

Boris Vanya, Jakub Filo a redakcia SME

- Okupácia 1968 – Historická minúta po minúte z 20.-21. augusta 1968

www.domov.sme.sk

Okupácia 1968 – historická minúta po minúte z 20.-21. augusta 1968. Porota konštatovala, že súťažný príspevok je multižánrovým zobrazením augustových udalostí (online spravodajstvo, fotogalérie, zvukové záznamy). Autori v ňom

predložili množstvo logicky utriedeného faktografického materiálu, spolu so svedectvami o obetiach okupácie spred 50 rokov. Ide o vzorový príklad využitia internetového priestoru.

- **podkategória rozhlas:**

Gabriela Kaliská, Gabriela Angibaud a Štefan Chrappa – rozhovory, Nočná pyramída

- Rok 1948 a čo mu predchádzalo – rozhovor Štefana Chrappu s historikom Tomášom Černákom
- Rok 1968 – 60. roky – uvoľnenie, kritika stalinizmu – rozhovor Štefana Chrappu s historičkou Elenou Londákovou
- Rok 1918 – Slovensko v Uhorsku, 1. svetová vojna – rozhovor Gabriely Angibaud s historikom Jurajom Červenkom

RTVS – Rádio Slovensko

Mimoriadna cena za novinársku tvorbu v roku 2018 bola udelená relácii „Rok 1968 – 60. roky – uvoľnenie, kritika stalinizmu“. Dramaturgička **Gabriela Kaliská** a moderátor **Štefan Chrappa** pripravili rozhovor s historičkou Elenou Londákovou, ktorý odznel vo vysielaní Nočná pyramída. Otázky boli vysoko fundované, historička vedela svojim prejavom i argumentmi skvele zaujať poslucháčov a priblížila nielen udalosti roku 1968, ale aj obdobie, ktoré mu predchádzalo. Mimoriadna cena bola udelená s prihliadnutím na relácie z tohto osmičkového cyklu „Rok 1948 a čo mu predchádzalo“ a „Rok 1918 – Slovensko v Uhorsku, 1. svetová vojna“, druhú moderovala **Gabriela Angibaud**.

- **podkategória televízia:**

Lenka Stanková – za reportáže

- Etnologická rodina
- Koniec vojny (spomienky z Hrušova)
- Žijeme v detskom kočičku

TV Markíza

Autorka do súťaže prihlásila tri príspevky "Etnologická rodina", "Koniec vojny" a „Žijeme v detskom kočičku“. Je chvályhodné, že si niektorí redaktori pracujúci v celoplošných televíziách všímajú viaceré sociálne problémy. Lenka Stanková patrí medzi tie redaktorky, ktoré témy vyhľadávajú, a tak odkrývajú viaceré neriešené bremená v našej spoločnosti. Odkrývanie problémov je často až mrazivé a s veľkým otáznikom nielen pre spoločnosť, ale aj príslušné štátne orgány. Napríklad v príspevku Žije v detskom kočičku približuje neobyčajnú bratskú lásku ku chorej sestre, ktorá ako 60 ročná ešte stále žije v detskom kočičku. Podáva výpoveď o tom, aký ťažký môže byť ľudský život a zároveň vyzdvihuje celoživotnú obetavú starostlivosť o blízku osobu.

➤ **kategória spravodajstvo:**

- **podkategória tlač:**

Peter Jabrik, Jaroslav Vrábel

- Vadala o Troškovej: Sme ako brat a sestra. Ja som ju poradil Jasaňovi

- Vadala o Rašim: Páči sa mi ako politik a správny človek
- Vadalov posledný biznis: V Beši betónoval, fúrikoval a bagroval

denník Korzár
Dvojica investigatívnych novinárov z košického Korzára prihlásila tri vysoko aktuálne príspevky. Rozhovory s kontroverznou postavou Vadalom viedli autori zručne a so znalosťou problematiky. Treba vyzdvihnúť vzorový prístup k respondentovi, spôsob kladenia otázok, ktoré nenadbiehajú ani nepodsúvajú odpoveď. Tiež treba oceniť aj to, že sa im podarilo urobiť rozhovor ihneď po prepustení Vadala, ktorý bol jedným z hlavných podozrivých v kauze vraždy novinára.

- **podkategória internetové médiá:**

- mimoriadna cena nebola udelená

- **podkategória rozhlas:**

- mimoriadna cena nebola udelená

- **podkategória televízia:**

Jozef Kubánek

- Výživové doplnky, ktoré ohrozujú život
- Výskum závislosti na internete
- Otvorený list lesníkov verejnosti

Správy RTVS

Autor troch súťažných príspevkov "Výživové doplnky, ktoré ohrozujú život", "Výskum závislosti na internete" a „Otvorený list lesníkov verejnosti" patrí tiež medzi nováčikov v tvorivej súťaži Literárneho fondu. Spracúva problémy z rôznych oblastí spoločenského života. Je chvályhodné, že ide o témy, ktoré si autor sám našiel a aj spracoval. Porota ocenila zmysluplnú výstavbu príspevkov a ich celkové spracovanie.

- **spravodajské agentúry**

- mimoriadna cena nebola udelená

- **kategória novinárska fotografia:**

Michal Svitok

- Rozhodca

fotoserviss TA SR

Napriek nízkej účasti fotoreportérov v súťaži o Výročnú cenu Literárneho fondu za novinársku fotografiu sa predsa našiel autor, ktorý dokázal svojim fotoaparátom zachytiť neopakovateľný moment v činnosti ľudí. Išlo o prácu hokejového rozhodcu, ktorý sa snažil objektívne posúdiť situáciu pri bránke. Porota ocenila najmä pohotovosť autora.

Prémie Literárneho fondu za novinársku tvorbu v roku 2018:

➤ kategória publicistika:

• tlač:

Andrej Barát – séria reportáží

- Budúcnosť Slovenska je skrytá v lesoch
- Dennik PRAVDA

Dan Himič - reportáže

- Ostrý koníček
  - Zálesáci a indiáni
  - Kráľ spomienok
- Čarovné Slovensko

Otakar Horák

- Skúmali sme ako funguje rozdeľovanie grantov vo vede
  - Čo ste nám „to“ doniesli?
  - Bol som 24 hodín na urgente
- Denník N

Tatiana Kapitánová

- Predáva bez obalu
  - Hľadá sa slovenská potravina
  - Rezervy vidíme v regionálnom ovocí a zelenine
- Tovar & Predaj

• internetové médiá

Lea Heilová

- Odchod z detského domova nie je ľahký. Domováci sa naň pripravujú, realita ich ale môže zaskočiť
- Nevedeli ani komunikovať. Vďaka piktogramom už čítajú aj Dobšinského rozprávky

www.kosiceonline.sk

6. **Michaela Štalmachová**

- Fenomén McDonald's. Prečo sa americkej firme u nás tak darí?
- Tisícky litrov nevyužitej vody. Ako zmení Voderady odchod Samsungu
- Na Slovensku sú desiatky agentúr, ktoré s opatrovatelkami nepracujú správne

www.sme.sk

➤ rozhlas:

Peter Turčík

- Listy z frontu a spomienky na vojnu
- RTVS, Rádio Devín

Lukáš Mano

- Zvony, 1., 3., 5. časť, Príbeh na týždeň
RTVS, Rádio Slovensko

Katarína Kovačechová, Janka Grajciarová

- Bystrička a Masarykovci, Zvony nad krajinou
RTVS, Rádio Regina

Ondrej Rosík

- Sedemnášť a dieťa s postihnutím. Dá sa to zvládnuť?
- Svojho syna berieme na turistiku, hoci nedokáže chodiť
- Rómsky holokaust v diele Zlatice Rusovej
Rádio Lumen

Dagmar Mozolová

- Arpád,
- Málka a Janko,
- Opri sa o mňa – Samomama,

Encyklopédia spravodlivých
RTVS, Rádio Slovensko

Veronika Dianišková

- Nechcem, aby ma bolo vidieť: čo cítia a potrebujú ženy bez domova
RTVS, Rádio Devín

Marcel Hanáček

- Cestami na Kalváriu,
RTVS, Rádio Regina

Sylvia Hoffmannová

- Kriváň – národný vrch Slovákov
- Liptovom na bicykli – Výlet pre dušu a dve kolesá
RTVS, Rádio Regina Stred

Jaroslav Rozsival

- Osmičkové generácie, 1., 2., 3. časť
RTVS, Rádio Devín

- **televízia:**

Kristína Kövesová

- Pedofil Schelby, 1., 2., 3. časť
TV Markíza

Jarmila Kováčová

- Nezvyčajná choroba
- Pomoc pre Kuba
- Operácia v brušku
TV Markíza

Silvia Košťová

- Kým je život, ostáva nádej, II.
RTVS, Štúdio Košice

- **kategória spravodajstvo:**

- **tlač:**

Roman Cuprik

- Kauza Babindol
Denník SME

- **internetové médiá:**

Peter Kapitán

- Zálohovanie plastových fliaš je bližšie. Na aké prekážky naráža?
- Káva v kapsulách ničí prírodu a je drahá. Jej popularita pomaly klesá.
- Plastové more po Slovensky. Bodvu upchajú PET fľaše
Denník SME

- **rozhlas:**

- **prémia nebola udelená**

- **televízia:**

Marek Vnenčák

- Telegram kedysi a dnes
- Príbeh dobra
- Knižnicu vedie štyridsaťpäť rokov
TV Markíza

Miriam Dobrotová

- Hornonitrianske bane: nábor zamestnancov
- Baníci sa obávajú o svoje zdravie
- Podozrivé praktiky pri zbieraní podpisov
Správy RTVS

- **spravodajské agentúry:**

- **prémia nebola udelená**

- **kategória novinárska fotografia:**

Tomáš Benedikovič

- Za služné Slovensko – séria 6 fotografií
Denník N